

АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА РЕГИОНАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Определянето на регионални алтернативи за прогресивно развитие на малките страни е жизненоважно в съвременния свят на глобализация и ускорено технологично и обществено разделение. Издаденият от Института за икономически изследвания при БАН нов интердисциплинарен труд под научната редакцията на проф. д-р ик. н. Росица Чобанова и акад. Люпчо Коцарев¹ е посветен на проблема за определянето на държавни и академични приоритети за научно и иновационно сътрудничество между България и Македония като предпоставка за намирането на такива регионални алтернативи. Той представя резултати от съвместен научноизследователски проект между Българската академия на науките и Македонската академия на науките и изкуствата (МАНИ), завършил през 2017 г., на тема „Българо-македонското научно и иновационно сътрудничество: балкански и европейски перспективи“, някои от които вече са апробирани чрез публикации на български и английски език.²

Трудът е структуриран в четири части, в които последователно се търсят отговори на въпросите какви са перспективите за икономически растеж на двете страни и на тези от Балканския регион в условията на ускорена глобализация, както и какво е състоянието и перспективите за иновационно сътрудничество в избрани сектори. Характеризирано е състоянието и потенциалът на определени инструменти на микро- и макроикономическите политики за това сътрудничество.

В *първата част* са определени перспективите за икономическото развитие на България и Македония и други държави от региона. Р. Чобанова (БАН) и Л. Коцарев и С. Йосимовски (МАНИ) обобщават предизвикателствата и възможностите на двете страни за реализиране на икономически растеж, основан върху създаването и използването на нови знания. Направени са обобщения и са дадени препоръки относно насоките на сътрудничеството. В. Стойковски и Л. Коцарев (МАНИ) разглеждат връзката между икономическия растеж и икономическата комплексност на базата на данни от Югоизточна и Централна Европа. На тази основа те заедно със З. Утковски привеждат

¹ Чобанова, Р., Л. Коцарев (ред.) (2017). Българо-македонското научно и иновационно сътрудничество. Българско-македонска научно-иновациска соработка. София, Скопие: ИИИ при БАН и „Авангард“, 200 с.

² В проекта участват учени от Великобритания, Германия, Македония и САЩ, както и представители на български академични звена – институти от БАН, Лесотехническият университет, Химико-технологичният и металургичен университет, Висшето училище по телекомуникации и пощи и Международното висше бизнес-училище.

аргументи в полза на необходимостта от задълбочаване на иновационното сътрудничество между България и Македония при производството и реализацията на продукти и услуги, които имат най-голям дял в търговията между тях към сегашния момент. М. Ларх (Германия) и Й. Йотов (САЩ) анализират въздействието на предстоящото подписване на трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции между Европейския съюз и САЩ върху икономиките на България и Македония, като използват база данни за 89 държави, които произвеждат 98% от световния БВП.

Във *втората част* е обърнато внимание на икономически сектори с потенциал за съвместно иновационно развитие. Определено е състоянието и тенденциите при търговията със средства за комуникация между България и Македония през периода 2000-2014 г., както и при използването на информационни и комуникационни технологии в българските и македонските предприятия. Р. Чобанова, Л. Коцарев и Н. Несторов обобщават, че износът на средства за комуникация е под техния потенциал.

Друг сектор, важен за пограничния район и на двете страни, е мебелното производство. Р. Чобанова разглежда предизвикателствата пред развитието му, свързани с динамиката на световния пазар. Р. Попова поставя специален акцент върху определянето на иновативността на българските предприятия в този сектор на основата на резултати от няколко наблюдения. Н. Несторов използва тези резултати, за да формулира изводи за външнотърговската дейност.

Третата част на изследването е посветена на състоянието и потенциала на някои инструменти на микроикономическите политики, които могат да допринесат за подобряване на резултатността на научно-иновационното сътрудничество между България и Македония. Р. Андреев определя като важна в тази насока политиката за подкрепа на трансфера на технологии чрез офисите за трансфер на технологии. Д. Георгиева изтъква, че голямо влияние върху формирането на политиката за международно научно сътрудничество има хармонизирането на счетоводното дефиниране на научно-изследователската дейност. Взаимното информирание за нови патенти с потенциал за повишаване на конкурентоспособността на сектори от общ интерес е определено като друг инструмент на политиката на иновационното сътрудничество. Във връзка с това тук намира място и съобщението за създаването на нови високоефективни дървесно полимерни нанокompозитни материали за електромагнитна вълнова защита за приложение в мебелната промишленост от С. Ненкова и Р. Гарванска.

В *четвъртата част* се дискутират въпроси относно провежданите политики, свързани с научното и иновационното сътрудничество. А. Кирова анализира взаимодействието в областта на висшето образование и научните изследвания в Югоизточна Европа. Р. Чобанова, Л. Коцарев и С. Йосимовски се фокусират върху научната политика за генериране и използване на нови

знания в България и Македония. Българската научна политика е разгледана самостоятелно и е определена като „политика на кръстопът“.

Накрая са представени основните резултати от проведените изследвания, като са направени изводи за потенциала и перспективите на понататъшното научно и иновационно сътрудничество между двете страни. Те са допълнени с обобщение на резултатите от проведено специално за целта анкетно проучване сред българските ръководители на съвместни проекти между БАН и МАНИ.

Основните практико-приложни изводи, аргументирани в изследването, са насочени към държавните и частните институции, определящи научната и иновационната политика на сътрудничество между България и Македония.

В научен план значението на труда е свързано с представянето на интересни теоретични модели и с определянето на насоките за следващи научни и иновационни изследвания. Формулиран е изводът, че важноста на научното и иновационното сътрудничество между България и Македония, обхватът и динамиката на средата, в която то се осъществява, в съчетание с нарастващото въздействие на новите информационни и комуникационни технологии определят необходимостта от продължаване на изследванията в тази проблематика, жизненоважна за балканските и европейските перспективи за развитие и на двете страни.

Проф. д-р Стоян Тотев